

Wymagania edukacyjne do programu Podstawy przedsiębiorczości

Dział programu	Lp.	Temat lekcji	Oceny				
			dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
KOMUNIKACJA INTERPERSONALNA	1.	Kim jest osoba przedsiębiorcza? Typy osobowości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość • definiuje osobowość 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mocne i słabe strony własnej osobowości, odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje typy osobowości 	
	2.	Role społeczne i rodzaje zachowań	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „rola społeczna” • definiuje pojęcie „rola organizacyjna” • rozpoznaje podstawowe rodzaje zachowań, w tym zachowania asertywne, podaje przyczyny i konsekwencje poszczególnych rodzajów zachowań 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje role przypisane i osiągnęte • wyjaśnia, czym są napięcie ról oraz konflikt ról i podaje przykłady wystąpienia tych sytuacji • omawia poszczególne rodzaje zachowań w kontekście osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje własne role społeczne i typowe dla nich zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje potrzebę przyjmowania postawy asertywnej w określonych sytuacjach • rozróżnia i charakteryzuje typowe role organizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady postawy konformistycznej i nonkonformistycznej
	3.	Komunikacja społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „komunikacja społeczna”, „komunikacja interpersonalna”, „komunikacja werbalna”, „komunikacja niewerbalna” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest komunikowanie się, i omawia przebieg tego procesu, charakteryzując poszczególne jego elementy • wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje wybrane elementy mowy ciała • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne, i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy skutecznej komunikacji • definiuje pojęcie „empatia” • wymienia i rozróżnia poziomy komunikowania 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska
	4.	Podejmowanie decyzji	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „decyzja”, „decydent”, „problem decyzyjny” 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje fazy procesu decyzyjnego • wymienia i charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia zasady podejmowania racjonalnych decyzji • wyjaśnia, czym jest 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje decyzji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ luki informacyjnej na jakość podjętej decyzji

				bariery w podejmowaniu decyzji <ul style="list-style-type: none"> • omawia wady oraz zalety decyzji indywidualnych i zbiorowych 	racjonalność decyzji		<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje decyzje racjonalne metodologicznie oraz rzeczowe
	5.	Konflikty i ich rozwiązywanie. Negocjacje	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „konflikt”, „negocjacje”, „mediacje”, „arbitraż” • wymienia cechy i umiejętności przydatne w czasie negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje wybrane metody rozwiązywania konfliktów • wymienia zalety mediacji i arbitrażu • podaje przykłady technik manipulacyjnych stosowanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami negocjacji • wymienia i omawia zasady prowadzenia skutecznych negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje rodzaje konfliktów ze względu na podmiot i przedmiot konfliktu • identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między technikami manipulacyjnymi a technikami negocjacyjnymi
ISTOTA FUNKCJONOWANIA GOSPODARKI RYNKOWEJ	6.	Gospodarka rynkowa. Podmioty gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „gospodarka rynkowa”, „mechanizm rynkowy”, „popyt”, „podaż”, „plan Balcerowicza” • wymienia filary gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze różnice między gospodarką centralnie sterowaną a gospodarką rynkową • wymienia główne podmioty gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia proces transformacji polskiej gospodarki • wyjaśnia, na czym polegał plan Balcerowicza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty świadczące o nieefektywności gospodarki centralnie sterowanej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działania składające się na proces transformacji gospodarczej w Polsce
	7.	Rynek w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „rynek” • wymienia funkcje rynku • klasyfikuje rynek wg przedmiotu wymiany 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między rynkiem producenta a rynkiem konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencję monopolistyczną, konkurencję doskonałą) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaje rynków występujących w najbliższym otoczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje potrzebę wspierania konkurencji i walki z monopolem
	8.	Popyt, podaż i cena	wyjaśnia znaczenie terminów: „popyt”, „podaż”, „cena”, „dobra	wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące popyt	Wskazuje zależność między cenami dóbr komplementarnych i dóbr	wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego	wyjaśnia zjawisko elastyczności cenowej popytu

		komplementarne”, „dobra substytucyjne”, „cena równowagi rynkowej”, „punkt równowagi rynkowej” definiuje prawo popytu definiuje prawo podaży	wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące podaż	substytucyjnych a wielkością popytu analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu	wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej	
9.	Gospodarstwa domowe	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: „gospodarstwo domowe”, „budżet domowy”, „deficyt budżetowy” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje główne źródła dochodów gospodarstw domowych wymienia i charakteryzuje główne rodzaje wydatków gospodarstw domowych: konsumpcyjne i inwestycyjne (z podziałem na stałe i zmienne) 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia strukturę wydatków własnej rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy budżet domowy swojej rodziny, a następnie zarządza nim 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu zniwelowanie deficytu w budżecie domowym
10.	Konsument, czyli „król rynku”	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „konsument”, „gwarancja”, „reklamacja”, „zakupy na odległość”, „rękojmia” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta wymienia instytucje zajmujące się ochroną praw konsumentów oraz określa ich cele i zadania podaje różnice między reklamacją a gwarancją 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia prawa przysługujące konsumentom w wypadku zakupów na odległość przedstawia prawa konsumenta z tytułu niezgodności towaru z umową 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zasady składania reklamacji w wypadku niezgodności towaru z umową przedstawia drogę egzekwowania własnych praw przez konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia akty prawne dotyczące ochrony praw konsumenta wyjaśnia, na czym polega zjawisko zмовy cenowej
11.	Roła państwa w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „interwencjonizm państwowy”, „dobra publiczne” wyjaśnia i rozróżnia pojęcia: „polityka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje ekonomiczne państwa 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę określa przyczyny ingerencji państwa w gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> określa cele polityki gospodarczej, a w jej ramach – polityki fiskalnej i polityki monetarnej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za i przeciw ingerencji państwa w gospodarkę

			makroekonomiczna” i „polityka mikroekonomiczna”				
	12.	Wzrost i rozwój gospodarczy państwa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „wzrost gospodarczy”, „rozwój gospodarczy”, „siła nabywcza waluty”, „cykl koniunkturalny” 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i opisuje wybrane wskaźniki wzrostu gospodarczego i rozwoju gospodarczego • wymienia fazy cyklu koniunkturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny różnic między nominalnym a realnym PKB • charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce • omawia przebieg klasycznego cyklu koniunkturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wartości wybranych wskaźników wzrostu i rozwoju gospodarczego dla Polski z wartościami tych wskaźników dla innych państw • formułuje wnioski o poziomie rozwoju gospodarczego państwa na podstawie analizy odpowiednich wskaźników ekonomicznych • interpretuje wysokość i przyrost PKB 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje państwa na podstawie wartości wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) • wyjaśnia, dlaczego wskaźnik PKB ma ograniczone znaczenie przy porównywaniu jakości życia obywateli różnych państw • określa, na podstawie analizy wskaźników aktywności gospodarczej, fazę cyklu koniunkturalnego, w której znajduje się polska gospodarka
	13.	Budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „budżet państwa”, „podatek”, „dług publiczny” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne źródła dochodów państwa • wymienia główne wydatki budżetu państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje budżetu państwa • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje podstawowe zasady budżetowe 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących wartości deficytu budżetowego i długu publicznego państwa w relacji do PKB
AD Z IB AN KO W	14.	Pieniądz	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „pieniądz”, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia ewaluację pieniądza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje funkcje pieniądza 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia obieg pieniądza w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian wartości

		„siła nabywcza”, „inflacja”, „stopa inflacji”	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, rozróżnia i charakteryzuje formy pieniądza wymienia i charakteryzuje właściwości pieniądza identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje właściwości pieniądza omawia skutki inflacji przedstawia sposoby przeciwdziałania inflacji 		<p>pieniądza (siły nabywczej)</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia poziom inflacji w Polsce w latach 1989–2010 oraz podaje jej przyczyny i działania, w których wyniku nastąpiło osłabienie dynamiki procesów inflacyjnych
15.	Banki	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „bank”, „system bankowy” wymienia elementy systemu bankowego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje funkcje banku centralnego rozróżnia rodzaje banków ze względu na dominującą działalność wyjaśnia różnice między bankami komercyjnymi a bankami spółdzielczymi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę banku centralnego w gospodarce wymienia i charakteryzuje podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP określa znaczenie Rady Polityki Pieniężnej w kształtowaniu polityki pieniężnej NBP 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega polityka pieniężna banku centralnego identyfikuje rodzaje polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP wykazuje zależność między zmianą stóp procentowych wprowadzoną przez NBP a oprocentowaniem kredytów udzielanych przez banki osobom fizycznym i przedsiębiorcom wyjaśnia rolę banków w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje podstawowe różnice między bankami komercyjnymi a SKOK-ami
16.	Rachunki bankowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych rozróżnia rodzaje kont osobistych wyjaśnia znaczenie terminów: „limit debetowy”, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje identyfikuje rodzaje kart płatniczych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady rozsądnego korzystania z karty kredytowej wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty bankowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między stałym a zmiennym oprocentowaniem lokat bankowych oblicza należne odsetki od lokat bankowych z uwzględnieniem różnego oprocentowania 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między częstotliwością kapitalizacji odsetek a wielkością należnych odsetek od lokaty bankowej

		„kapitalizacja odsetek”, „karta płatnicza”			i kapitalizacji	
17.	Kredyty	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „kredyt”, „kredyt konsumencki”, „rzeczywista roczna stopa oprocentowania”, „pożyczka”, „zastaw hipoteczny”, „spread walutowy”, „zdolność kredytowa” • podaje różnice między kredytem a pożyczką 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje kredytów wg różnych kryteriów (okresu kredytowania, waluty kredytu, przeznaczenia kredytu) • omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia kryteria wyboru najlepszego kredytu • wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oferty wybranych usług bankowych • oblicza należne odsetki od zaciągniętego kredytu • ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów
18.	Pozabankowe formy inwestowania	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „inwestowanie”, „instrument finansowy”, „papiery wartościowe”, „obligacje”, „bony skarbowe”, „weksle”, „akcje”, „fundusz inwestycyjny” • identyfikuje rodzaje inwestycji wg różnych kryteriów (przedmiotu inwestycji, podmiotu inwestowania) • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych • rozróżnia formy inwestowania kapitału • wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje obligacji ze względu na emitenta • wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne • wyjaśnia pojęcie „emisja akcji” i zna zasady emisji • wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce odgrywają fundusze inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaje akcji ze względu na sposób przenoszenia własności oraz wg uprawnień właścicieli akcji • wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat • oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie • dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy obligacji skarbowych w Polsce • rozróżnia ceny akcji (nominalną, emisyjną oraz rynkową) • wyjaśnia pojęcia: „jednostka uczestnictwa”, „certyfikat inwestycyjny”

						inwestycji oraz okresu inwestowania	
	19.	Gielda	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „gielda” oraz charakteryzuje jej rodzaje wyjaśnia znaczenie terminów: „makler”, „indeks giełdowy”, „ceduła giełdowa”, „hossa”, „bessa” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW wymienia podstawowe indeksy na GPW 	<ul style="list-style-type: none"> określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego wyjaśnia mechanizm funkcjonowania GPW omawia systemy notowań na GPW wyjaśnia znaczenie podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje tabele z informacjami giełdowymi omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie omawia rolę giełdy w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rys historyczny GPW określa miejsce GPW na europejskim i światowym rynku kapitałowym
PODATKI I UBEZPIECZENIA	20.	Podatki	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „podatek” wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność prawna”, „osobowość prawna”, „podatnik”, „obowiązek podatkowy”, „przedmiot opodatkowania”, „stawka podatkowa”, „podstawa opodatkowania” 	<ul style="list-style-type: none"> argumentuje konieczność płacenia podatków wymienia i charakteryzuje funkcje podatków identyfikuje rodzaje podatków wg różnych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia rodzaje podatków charakteryzuje podatki progresywne, proporcjonalne i regresywne 	<ul style="list-style-type: none"> omawia klasyczne zasady podatkowe A. Smitha omawia rolę podatku VAT w polskim systemie podatkowym ocenia system podatkowy w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za i przeciw wprowadzeniu podatku liniowego wyjaśnia znaczenie terminu „Dzień Wolności Podatkowej” porównuje stopień obciążenia podatkami obywatela w różnych krajach
	21.	Roczne rozliczenie podatku dochodowego	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „obowiązek podatkowy”, „dochód”, „przychód”, „koszty 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ulgi podatkowe obowiązujące w Polsce wymienia rodzaje formularzy podatkowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby obliczania podatku wg różnych stawek podatkowych omawia zasady wspólnego 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiedni formularz podatkowy do źródeł przychodu oraz sposobu jego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje strukturę dochodów podatników PIT w Polsce i jej zmiany

			uzyskania przychodu”, „kwota wolna od podatku”, „ulga podatkowa”, „zaliczka na podatek dochodowy”, „płatnik podatku”		opodatkowania	opodatkowania	w określonych latach
	22.	Jak wypełnić roczne zeznanie podatkowe?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby złożenia zeznania podatkowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „Urządowe Poświadczenie Odbioru” (UPO) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady wspólnego opodatkowania 	<ul style="list-style-type: none"> wypełnia roczne zeznanie podatkowe na podstawie przykładowych danych 	
	23.	Ubezpieczenia	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie wyjaśnia znaczenie terminów: „ubezpieczyciel”, „ubezpieczający”, „ubezpieczony”, „system zabezpieczenia społecznego”, „ubezpieczenia publiczne”, „ubezpieczenia prywatne”, „polisa ubezpieczeniowa”, „karencja” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe obowiązki ubezpieczonego i ubezpieczyciela wymienia filary systemu emerytalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń wg różnych kryteriów (przedmiotu ubezpieczenia, stopnia swobody w zakresie nawiązania stosunku ubezpieczenia) charakteryzuje poszczególne filary systemu emerytalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową a wysokością emerytury wyjaśnia, jaką rolę w gospodarce odgrywają fundusze emerytalne omawia rolę Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w polskim systemie ubezpieczeń 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między redystrybutywnym a kapitałowym modelem ubezpieczeń społecznych
PRZEDSIĘB IORSTWO	24.	Cele i rodzaje działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje ekonomiczne cele gospodarowania wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia czynniki produkcji wymienia i charakteryzuje rodzaje działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań zgodnych z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> określa rodzaj działalności gospodarczej wg PKD 2007 	

			i charakteryzuje społeczne cele gospodarowania				
25.	Klasyfikacja przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim jest przedsiębiorca • wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność prawna”, „osobowość prawna” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia klasyfikację wielkościową przedsiębiorstw • wymienia i charakteryzuje formy własności przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw • wymienia i charakteryzuje formy związków spółek (korporacje, monopole, holdingi, koncerny) 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje rodzaje spółek • omawia znaczenie mikroprzedsiębiorstw w polskim systemie gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę przedsiębiorstw z sektora MŚP w funkcjonowaniu polskiej gospodarki 	
26.	Zakładanie firmy	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia „makrootoczenie przedsiębiorstwa”, „mikrootoczenie przedsiębiorstwa” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej • wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia czynniki warunkujące sprawne funkcjonowanie przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowuje formę organizacyjno-prawną do profilu działalności przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wypełnia zintegrowany wniosek CEIDG-1 	
27.	Biznesplan	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest biznesplan • wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu • wyjaśnia pojęcia: „analiza rynku”, „rynek potencjalny” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów rozwoju przedsiębiorstwa • wyjaśnia, na czym polega analiza strategiczna SWOT 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie 		
28.	Zarządzanie przedsiębiorstwem	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje terminy: „styl kierowania”, „motywowanie”, „efekt synergii” • wymienia i omawia zasady pracy zespołowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia zasady organizacji pracy w firmie • wymienia cechy dobrego kierownika (lidera zespołu) 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy procesu zarządzania oraz jego przebieg • wymienia różne style zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają • wymienia i omawia cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania podwładnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zastosowanie różnych stylów kierowania w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa i przedmiotu działalności 	

					dobrego wykonawcy		
29.	Sprawozdania finansowe przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: „majątek trwały”, „majątek obrotowy”, „aktywa przedsiębiorstwa”, „pasywa przedsiębiorstwa”, „bilans”, „amortyzacja”, „rachunek zysków i strat”, „próg rentowności”, „koszt całkowity”, „całkowity koszt jednostkowy” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje podstawowe składniki bilansu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady kosztów stałych oraz zmiennych przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przykładowy wynik finansowy przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza na prostych przykładach próg rentowności omawia procedurę likwidacji działalności gospodarczej 	
30.	Księgowość przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „rachunkowość firmy” wymienia podstawowe zasady księgowości klasyfikuje i opisuje dowody księgowe 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia funkcje rachunkowości wymienia podstawowe dokumenty księgowe firmy 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność prowadzenia rachunkowości w firmie podaje różnice między księgowością pełną a księgowością uproszczoną 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia wady oraz zalety poszczególnych form opodatkowania przedsiębiorstwa podatkiem dochodowym uzupełnia fakturę VAT na podstawie dostarczonych danych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „kreatywna księgowość” oraz omawia przyczyny i konsekwencje tego zjawiska 	
31.	Marketing	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest marketing, oraz wymienia jego cele wymienia rodzaje mediów reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest promocja, oraz charakteryzuje jej narzędzia wyjaśnia, czym jest reklama, oraz omawia cele działań reklamowych wyjaśnia znaczenie terminu „marketing mix” oraz charakteryzuje jego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zjawisko kreowania marki firmy, uwzględniając znaczenie barw firmowych 	

				elementy			
	32.	Etyka w pracy i w biznesie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „etyka zawodowa” • definiuje pojęcie „mobbing” • wyjaśnia pojęcie „korupcja” 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w wypadku pracodawcy i pracownika • wymienia działania etyczne i nieetyczne w biznesie • wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mobbingowi • identyfikuje rodzaje korupcji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego postępowania • wymienia zasady etycznego pracownika – kodeks etyczny • wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie • analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która – działając zgodnie z zasadami etyki – odniosła w życiu zawodowym sukces • dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przykładowy kodeks etyki zawodowej danej profesji (np. nauczyciela)
PRACA	33.	Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „praca”, „humanizacja pracy”, „aktywność zawodowa”, „współczynnik aktywności zawodowej”, „bezrobocie” • wyjaśnia, czym jest rynek pracy, i wymienia jego uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pracę jako wartość • wymienia i omawia bodźce skłaniające człowieka do podejmowania pracy • wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki nadmiernego popytu na rynku pracy • wymienia i charakteryzuje przyczyny oraz konsekwencje zjawiska nierównowagi na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje popyt na pracę i podaż pracy, uwzględniając czynniki wpływające na wielkość popytu i podaży pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza na prostych przykładach współczynnik aktywności zawodowej
	34.	Poszukiwanie pracy	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy • wyjaśnia, jak rozpoznać własne predyspozycje i możliwości zawodowe • 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy • wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego • wymienia najczęstsze błędy w CV i listach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniające zawody deficytowe i nadwyżkowe oraz najczęstsze oczekiwania pracodawców) • wymienia kompetencje miękkie, na które 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass) • analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym 	<ul style="list-style-type: none"> • wypełnia formularz Europass CV w języku polskim

				<p>motywacyjnych</p>	<p>najczęściej zwracają uwagę pracodawcy</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy • odróżnia wiarygodne oferty pracy 	<p>i europejskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje • tworzy dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy 	
35.	Rozmowa kwalifikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy procesu rekrutacji pracowników • wyjaśnia znaczenie terminu „rozmowa kwalifikacyjna” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie rekrutacji • wymienia zasady przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady dobrego zaprezentowania się na rozmowie kwalifikacyjnej • analizuje najczęściej zadawane pytania podczas rozmowy kwalifikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska • uczestniczy w rozmowie kwalifikacyjnej w warunkach symulowanych 		
36.	Zatrudnienie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „kodeks pracy”, „stosunek pracy”, „świadectwo pracy”, „płaca” • wymienia rodzaje umów o pracę • wymienia umowy cywilnoprawne (umowę-zlecenie i umowę o dzieło) • wymienia i omawia funkcje płacy • wymienia instytucje w Polsce stojące na straży praw pracowniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie Kodeksu pracy jako podstawowego aktu prawnego regulującego prawa i obowiązki pracowników oraz pracodawców • wymienia formy rozwiązania umowy o pracę • wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym pracownika młodocianego) oraz pracodawcy • wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia podstawowe zasady prawa pracy • analizuje formy wynagrodzenia wynikające z systemu płac, a następnie wskazuje wady i zalety każdej z nich z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje szczegółowe zapisy prawa pracy • analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę • analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich wady i zalety z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje odpowiednie przepisy Kodeksu pracy w zależności od sytuacji problemowej 	

WSPÓLNA RACA MIEDZY NARODOWA				<p>i charakteryzuje rodzaje płacy (minimalna, netto, brutto)</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje rodzaje systemów płac 		<ul style="list-style-type: none"> oblicza płacę netto 	
	37.	Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „bezrobocie”, „stopa bezrobocia”, „osoba bezrobotna”, „BAEL” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki, które trzeba spełnić, aby otrzymać status bezrobotnego charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje rodzaje bezrobocia ze względu na przyczynę i formę występowania wymienia negatywne i pozytywne skutki bezrobocia wymienia i omawia sposoby walki z bezrobociem (pasywne i aktywne) 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę aktywnej i efektywnej walki z bezrobociem oblicza stopę bezrobocia analizuje dane statystyczne dotyczące wielkości i struktury bezrobocia w Polsce formułuje wnioski na temat bezrobocia w województwie, w którym mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu ograniczenie bezrobocia w miejscu zamieszkania
	38.	Sytuacja na rynku pracy w UE	<ul style="list-style-type: none"> wymienia swobody wspólnego rynku i charakteryzuje swobodę przepływu osób 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje stopę bezrobocia wg BAEL w krajach UE i wyciąga wnioski podaje nazwy krajów UE o najwyższym poziomie bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny migracji zarobkowych Polaków podaje nazwy państw będących głównym celem emigracji zarobkowej Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie warunków pracy i życia w UE (uwzględniając stopę bezrobocia i przeciętne roczne dochody) omawia znaczenie gwarancji jednakowych praw w krajach UE 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje możliwości zatrudnienia w krajach UE
39.	Handel zagraniczny. Współpraca gospodarcza Polski z zagranicą	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „handel zagraniczny”, „eksport”, „import”, „bilans handlu 	<ul style="list-style-type: none"> określa zakres współpracy międzynarodowej wymienia nazwy państw 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie handlu zagranicznego w gospodarce oraz wymienia korzyści 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia głównych partnerów handlowych Polski oraz omawia strukturę handlu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zjawisko protekcjonizmu państwowego 	

		zagranicznego” • wymienia bariery ograniczające handel zagraniczny	o największym udziale w handlu zagranicznym (eksporcie i imporcie)	wynikające z wymiany handlowej • podaje przykłady polskich „hitów eksportowych”	zagranicznego i jego znaczenie dla naszego kraju • analizuje wpływ kursu walut na handel zagraniczny i gospodarkę	
40.	Procesy globalizacji	• wyjaśnia pojęcie „globalizacja” • wyjaśnia znaczenie terminu „antyglobalista”	• wymienia i charakteryzuje płaszczyzny globalizacji • wymienia główne centra gospodarcze i finansowe świata	• omawia rolę globalnych korporacji w rozwoju globalizacji • wymienia i omawia korzyści i zagrożenia wynikające z globalizacji • wymienia i charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki globalizacji na poszczególnych jej płaszczyznach • wyjaśnia pojęcia: „bezpośrednia inwestycja zagraniczna”, „inwestycje green-field”	• ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę Polski • podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji • wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski	• podaje różnicę między antyglobalistami a alterglobalistami